T.C İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK Sınıf-12

KONU MUSTAFA KEMAL'İN HAYATI - 1

Mustafa Kemal, 1881 yılında Selanik'te Ahmet Subaşı Mahallesi'nde dünyaya geldi.
Zübeyde Hanım ve Ali Rıza Efendi çiftinin dördüncü çocuklarıydı. Mustafa Kemal, Ali Rıza Efendi ile Zübeyde Hanım'ın; Fatma, Ömer, Ahmet, Mustafa, Makbule ve Naciye adlarındaki altı çocuğundan biridir. Ali Rıza Efendi'nin babası, Kırmızı (Kızıl) Hafız olarak da bilinen Hafız Ahmet'tir. Ali Rıza Efendi ilk olarak Vakıflar İdaresinde kâtiplik, sonrasında Asakir-i Millîye Taburu'nda teğmenlik ve gümrük memurluğu görevlerinde bulunmuştur. Fakat daha sonra memurluktan ayrılıp tuz ve kereste ticaretiyle uğraşmıştır.Zübeyde Hanım'ın babası, Sofuzadeler diye tanınan Feyzullah Ağa'dır.1857 doğumlu Zübeyde Hanım ile 1841 doğumlu Ali Rıza Efendi, 1871 yılında evlenmişlerdir. Mustafa Kemal'in dünyaya geldiği yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin en buhranlı dönemine denk gelmekteydi. Ekonomik açıdan zor bir sürece girilmişti. Mustafa Kemal'in doğduğu yıl, hükûmetin çıkardığı Muharrem Kararnamesi ile Osmanlı Devleti dış borçlarını ödeyemeyeceğini açıklamıştı. Yine bu dönemde Fransız İhtilali'nin etkisiyle ortaya çıkan milliyetçilik akımı Osmanlı Devleti'nin parçalanma sürecini hızlandırmıştı. Balkan devletleri Osmanlıdan koparak tek tek bağımsızlıklarını kazanmışlardı. Mustafa Kemal'in karakteri ve düşünceleri doğup büyüdüğü bu sıkıntılı çevrede ve bu buhranlı dönemde gelişmişti. Mustafa Kemal okul çağına geldiğinde önce Mahalle Mektebine başladı. Daha sonra Şemsi Efendi İlkokuluna devam etti. Şemsi Efendi İlkokulunda derslerde yeni öğretim yöntemleri ve okumayı kolaylaştıracak ders araç ve gereçleri kullanılıyordu.
Ali Rıza Efendi'nin vefat etmesi üzerine Mustafa Kemal okulunu bırakmak zorunda kaldı.
Ailede yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle Mustafa Kemal, annesi ve kardeşiyle birlikte, dayısı Hüseyin Ağa'nın çalıştığı Langaza'daki çiftliğe gitti. Zübeyde Hanım, oğlunun çiftlikte çalışmasından yana değildi. Mustafa Kemal'in öğrenim hayatına devam etmesini istiyordu. Mustafa Kemal halası Emine Hanım'ın çağırması üzerine Selanik'e geri döndü ve okuluna devam etti. Selanik Mülkiye Rüştiyesine başlayan Mustafa Kemal, Kaymak Hafız lakabıyla bilinen okulun matematik öğretmeni Hüseyin Efendi'nin kendisine kötü davranması üzerine okulu bıraktı. Bu olay, askerlik mesleğine ilgi duyan Mustafa Kemal için hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Zübeyde Hanım'ın hiçbir şekilde istememesine rağmen o artık askerî rüştiyede okumak istiyordu. Mustafa Kemal, Selanik Askerî Rüştiyesine girdi ve askerî öğrenimi başladı.
1896'da Selanik Askerî Rüştiyesini bitiren Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadi sınavlarına girerek bu okula girmeye hak kazandı ve yatılı okul öğrencisi oldu.

Mustafa Kemal idadide başarılı bir öğrenciydi. Aynı zamanda idadide tanıştığı sınıf arkadaşı Ömer Naci aracılığıyla edebiyata, özellikle de şiire ilgi duymaya başladı. Bu ilgi onu Namık Kemal ve Tevfik Fikret'in eserlerini okumaya yoneltti. Bu eserler sayesinde içinde var olan vatan ve millet sevgisi daha da pekişti. Matematik derslerinde çok başarılı olan Mustafa Kemal'in dil dersleri zayıftı.

Mustafa Kemal, bir kurmay subayın mutlaka bir yabancı dil öğrenmesi gerektiğine inanıyordu. Tatillerde Selanik'te Frerler Okuluna giderek Fransızcasını ilerletmeye çalıştı. Fransızcasını ilerletmek için okuduğu kitaplar sayesinde; Jean Jack Rousseau (Jan Jak Ruso), Voltaire (Volter), Montesquieu (Montesku), Auquste Comte (Ogust Komt) gibi Fransız düşünürlerini yakından tanıdı ve inkılap, bağımsızlık, adalet, eşitlik gibi kavramları özümsedi.Tarih ve özellikle Türk tarihi, Mustafa Kemal'in ilgi alanlarındandı. Tarihi sevmesinde ve tarih merakının olmasında hocası Kolağası Mehmet Tevfik Bey'in etkisi büyük oldu. Mustafa Kemal yıllar sonra bu öğretmeni için: "Minnet borcum var, bana yeni bir ufuk açtı." diyerek ondan saygıyla söz etmiştir.

Mustafa Kemal 13 Mart 1899'da İstanbul'da harp okuluna başladı. Mustafa Kemal'in harp okulundaki öğrenimi sırasında eğitiminde ve yetişmesinde etkili olan başlıca hocaları; Yüzbaşı Naci Bey, Fransızca Öğretmeni Necip Asım Bey, Talim Öğretmeni Rahmi Paşa, Binbaşı Fazıl Bey ve Teğmen Osman Efendi'ydi. Ali Fuat (Cebesoy), Kazım (Karabekir), Refet (Bele), Cafer Tayyar (Eğilmez), Nuri (Conker), Mehmet Arif (Ayıcı), Ali Fethi (Okyar) gibi Millî Mücadele Dönemi'nin ünlü subayları, aralarında bir ya da iki devre fark bulunsa da, Mustafa Kemal'le aynı dönemde harp okulunda bulunmuşlardır. Harp okulu, Mustafa Kemal'in hem vatan ve millet fikirlerinin olgunlaşmasında hem de Batı'ya dönük çağdaşlaşma düşüncelerinin gelişmesinde önemli bir dönem olmuştur.Harp okulunu başarıyla bitiren Mustafa Kemal, aynı yıl teğmen rütbesi ile İstanbul'da Harp Akademisinde öğrenime başladı.

Onun üzerinde büyük etkiler bırakan başlıca hocaları; Topçu Feriki Ahmet Muhtar Paşa, Kurmay Binbaşı Refik Bey, Kurmay Yarbay Macit Bey, Pertev Paşa, Kurmay Albay Hasan Rıza Bey, Kurmay Albay Zeki Bey ve Kurmay Yarbay Trabzonlu Nuri Bey'di.

Mustafa Kemal ve akademideki bazı arkadaşları, harp okulu öğrencilerine yönelik bir gazete çıkarmaya başlamışlardı. Fakat akademi müdürü Ali Rıza Paşa, Mustafa Kemal ve arkadaşlarını akademiden uzaklaştırmak yerine bu konuda onları sert bir şekilde uyarmakla yetindi. Böylece Mustafa Kemal, meslek hayatı için büyük bir tehlike olabilecek bu olayı zarar görmeden atlatmış oldu.

SORULAR

SORU 1:
Atatürk, çocukluğuna ve ilköğrenim yaşamına ilişkin anılarını ilk kez 1922 yılı başında Vakit Gazetesi yazarı Ahmet Emin Yalman'a çok içtenlikle şöyle anlatmıştır: Çocukluğuma dair ilk hatırladığım şey, mektebe gitmek meselesine aittir. Annem, geleneksel yöntemlerle eğitim veren Mahalle Mektebine gitmemi istiyordu. Babam ise yeni açılan Şemsi Efendi Mektebine devam etmemi ve yeni yöntemlere göre okumamı istiyordu. Nihayet babam bu meseleyi ustaca halletti. Önce Mahalle Mektebine başladım. Böylece annemin gönlü yapılmış oldu. Birkaç gün sonra da Mahalle Mektebinden alınıp Şemsi Efendi Mektebine kaydedildim.
Atatürk'ün çocukluk yılları hakkında verdiği bu bilgilere göre; ailesi ve Osmanlı eğitim sistemi hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Osmanlı'da modern eğitim veren okullar da bulunmaktadır.
B) Ailede demokratik bir anlayış vardır.
C) Osmanlı'da eğitim birliği bulunmamaktadır.
D) Aile eğitime önem vermektedir.
E) Babası daha gelenekçi bir düşünceye sahiptir.

SORU 2:
I. Manastır Askerî İdadisi
II. Harp Okulu
III. Selanik Mülkiye Rüştiyesi
IV. Harp Akademisi
V. Selanik Askerî Rüştiyesi
Mustafa Kemal'in öğrenim gördüğü okulların kronolojik olarak doğru sıralanışı hangi şıkta verilmiştir?

A) I-II-III-IV-V
B) I –III-II-V-IV
C) III –V-I-II-IV
D) III –IV-V-I-II
E) I –IV-V-II-III

SORU 3:

Mustafa Kemal'in sınıf arkadaşı Ömer Naci'nin etkisiyle edebiyata, özellikle de şiire ilgi duymaya başlaması ve Namık Kemal ile Tevfik Fikret'in eserlerini okumaya başlaması , bu eserler sayesinde içinde var olan vatan ve millet sevgisi daha da pekişmesi eğitim hayatının hangi döneminde gerçekleşmiştir?

A) Manastır Askerî İdadisi
B) Harp Okulu
C) Selanik Mülkiye Rüştiyesi
D) Harp Akademisi
E) Selanik Askerî Rüştiyesi

Cevaplar:
1 – E
2 – C
3 – A

